



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาตนเอง และประเทศชาติ ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ย่อมต้องการประชากรที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง เพื่อช่วยในการพัฒนาประเทศให้ไปสู่เป้าหมาย ดังนั้นการพัฒนาประเทศให้ได้ผลจึงควรเริ่มที่การพัฒนาให้ประชากรในชาติเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์สูง และเนื่องจากความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมกันตั้งแต่เยาว์วัย จึงควรให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เยาวชนของชาติ ดังที่ทอร์แรนซ์ (Torrance, 1965 อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2528: 1) ได้เสนอว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและปฏิบัติที่ถูกต้องและถ้าส่งเสริมเด็กตั้งแต่เยาว์วัยได้เท่าใด ก็ยิ่งจะเป็นผลดีเท่านั้น

เกล (Gale, 1966 อ้างถึงในปราณีต มาลัยวงษ์, 2523: 3) กล่าวว่า " ความคิดสร้างสรรค์เป็นสมรรถภาพที่อาจส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ แต่ถ้าไม่ได้รับการเอาใจใส่ตั้งแต่เยาว์วัยแล้ว ความสามารถด้านนี้จะไม่พัฒนาขึ้น อาจหยุดชะงักหรือฝ่อไปในที่สุด " และจากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย โดยอารี รังสินันท์ (2520: 1) ได้เสนอแนะว่า การเรียนการสอน ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนต่างมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ครูและผู้ปกครองจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์ต่างๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้เด็กได้ใช้ความสามารถด้านนี้เต็มที่ เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้แก้ปัญหา และได้สร้างผลผลิตใหม่ๆ ตามกำลังความสามารถของเขา โดยมีผู้ใหญ่สนับสนุน แนะนำ และคอยให้กำลังใจ ก็อาจเป็นวิธีการที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้

ในการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ในวิชาต่างๆ สามารถที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กได้ในระดับต่างๆ กัน ดังที่เฮย์แมน (Hayman) กล่าวว่า "การสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสด้านความคิดสร้างสรรค์ได้นั้นคงไม่มีอะไรดีไปกว่าการเรียนศิลปะศึกษา" (D. Arcy Hayman, 1960 อ้างถึงในสวัสดิ์ จงกล, 2512: 611)

และวิชัย วงษ์ใหญ่ (2515: บทนา) ยังกล่าวว่า " ศิลปศึกษานอกจากจะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กแล้ว ยังเป็นวิชาที่จะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ พัฒนาจิตใจ ปลุกฝังความรักชาติ รักวัฒนธรรมประจำชาติ และรสนิยมด้านสุนทรียศาสตร์ได้อีกด้วย " ส่วนรูสชอฟฟ์และสวอร์ต (Rueschhoff and Swartz) กล่าวว่า

ศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรประถมศึกษา จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างสรรค์สิ่งที่มีความหมาย และเกิดความพึงพอใจ เป็นการพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคนโดยตรง กิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ดังนั้นศิลปศึกษาจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อพัฒนานิสัย และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของเด็กให้สูงขึ้น ทั้งยังก่อให้เกิดความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความพึงพอใจและความเข้าใจตนเอง (ปราณีต มาลัยษ์, 2523: 13 อ้างจาก Rueschhoff and Swartz, 1969: 5)

จากงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์โดยตรง และสามารถที่จะใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบอื่นๆ ด้วยเช่น วิธีการสอนของครู สภาพแวดล้อมในการเรียนการสอน ฯลฯ ดังที่ปราณีต มาลัยษ์กล่าวว่า " พัฒนาการของเด็กจะเป็นไปได้ถึงขีดสูงสุดนั้นยังต้องเกี่ยวข้องกับสภาพการณ์อื่นๆ ที่สำคัญอีกด้วย อันได้แก่วิธีการสอนของครู ซึ่งควรจะเป็นวิธีที่กระตุ้นและช่วยให้เด็กได้แสดงความคิดออกมาอย่างอิสระ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพทางกายและทางจิตวิทยาของเด็กด้วย " (ปราณีต มาลัยษ์, 2523: 13)

การใช้รายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาประกอบการสอน ก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าจะมีผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เนื่องจากรายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาแต่ละบทจะมีลักษณะที่กระตุ้นให้เด็กได้คิด ได้เลือก ได้ตัดสินใจ ได้ทดลองลงมือปฏิบัติ รวมทั้งได้ฝึกแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งยังเสนอกิจกรรมที่ครบกระบวนการของการเรียนการสอน คือ ก่อนการเรียน ระหว่างการเรียน และหลังการเรียน รวมทั้งเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอน และช่วยผ่อนคลายของครูผู้สอนอีกด้วย อย่างไรก็ตามในการใช้รายการวิทยุโรงเรียนประกอบการสอนนั้น ครูผู้สอนจะต้องศึกษาและเตรียมการสอนจากคู่มือการสอน และอยู่คู่ดูแลนักเรียน รวมทั้งให้ความร่วมมือตามที่ครูวิทยุขอความร่วมมือขณะรับฟังรายการด้วย

นอกจากนี้เชวานา สุทธิศรีพันธ์ (2514) ได้กล่าวถึงแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลง

ลักษณะการเรียนการสอนศิลปศึกษาในปัจจุบันว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่คึกคัก และลักษณะการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น โดยยกตัวอย่างโรงเรียนสาธิตของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และปราณีต มาลัยวงษ์ ได้เสริมว่า

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก็ยังอยู่ในขอบเขตจำกัด คือทำได้เฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งอยู่ในเมืองหรือโรงเรียนสาธิตเท่านั้น ส่วนโรงเรียนที่อยู่นอกเมืองหรือตามชนบททั่วไปก็ยังไม่อาจที่จะทำได้ เนื่องจากประสบกับปัญหาการขาดแคลนในด้านต่าง ๆ เช่นด้านวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาให้นักเรียนฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอ ชาติครูที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและมีความเข้าใจในวิธีการสอนศิลปะโดยตรง (ปราณีต มาลัยวงษ์, 2523: 4)

จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนับได้ว่าเป็นปัญหาหลัก และเกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศ คือในโรงเรียนส่วนใหญ่ที่อยู่นอกเมือง หรือตามชนบททั่วไป ซึ่งการใช้รายการวิทยุโรงเรียนประกอบการสอนจะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เนื่องจากครูที่ไม่เชี่ยวชาญทางศิลปะจะได้ใช้รายการจากวิทยุช่วยสอน และรายการวิทยุโรงเรียนจะเสนอแนะให้ครูและนักเรียนได้ทดลองทำกิจกรรมด้วยวัสดุงานประดิษฐ์อย่างกว้างขวาง โดยเน้นการนำวัสดุที่มีในแต่ละท้องถิ่นมาใช้ตามความเหมาะสม ซึ่ง อ่องุ่น พระเดโช ได้กล่าวสนับสนุนการใช้รายการวิทยุโรงเรียนสำหรับโรงเรียนที่ขาดความพร้อม ดังนี้

นอกจากนั้นโรงเรียนต่าง ๆ ในชนบทหรือท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ หรือในที่ๆ ชาติครูวิชาเฉพาะ วิทยุโรงเรียนก็สามารถจะเป็นสิ่งที่ได้ นักการศึกษาของไทยได้เล็งเห็นคุณประโยชน์ในข้อเหล่านี้ จึงได้เริ่มนำวิทยุโรงเรียนมาให้มีบทบาทในด้านการเรียนการสอน ซึ่งกองเผยแพร่การศึกษา ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินกิจการวิทยุโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 เป็นต้นมา (อ่องุ่น พระเดโช, 2515: 10)

นอกจากนี้ ก่อ สวัสดิพิบูลย์ และเมืองชัย ทาเจริญศักดิ์ ได้กล่าวถึงคุณค่าของการใช้วิทยุโรงเรียนในการเรียนการสอนดังนี้ "เป็นการใช้สื่อมวลชนให้เกิดประโยชน์ในการศึกษาแก่เด็กนักเรียนเป็นจำนวนมากๆ โดยถือหลักว่า เรามีครูเก่งซึ่งมีจำนวนน้อยอยู่แล้วมาสอนเด็กเพียง 20-30 คนก็จะเป็นการสิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ จึงนำครูชั้นเยี่ยมเหล่านั้นมาสอนทางวิทยุ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีโอกาสเรียนจากครูชั้นเยี่ยมในเวลาเดียวกัน" (ก่อ สวัสดิพิบูลย์ และเมืองชัย ทาเจริญศักดิ์, 2510: 7)

รายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาออกอากาศตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 โดยมีศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ผลิตรายการ จัดรายการออกอากาศสำหรับระดับประถมศึกษา 4 ชั้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยจัดเป็น 2 ระดับ คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นระดับหนึ่ง (ฟังรายการเดียวกัน) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นอีกระดับหนึ่ง ทั้งนี้เป็นไปตามนโยบายของคณะกรรมการจัดทำบทเรียนวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา จำนวนรายการที่ออกอากาศ ปีการศึกษาละ 16 รายการต่อระดับชั้น ความยาวรายการละ 20 นาที

การคัดเลือกเนื้อหาวิชาจัดทำรายการเพื่อออกอากาศนั้น พิจารณาเลือกจากแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยคัดเลือกเนื้อหาที่จะเสนอผ่านทางสื่อวิทยุได้ดีประการหนึ่ง และเป็นเนื้อหาที่ครูผู้สอนมักจะประสบปัญหาในการสอนอีกประการหนึ่ง ซึ่งในการจัดทำรายการแต่ละรายการ จะมีการประชุมคณะกรรมการจัดทำบทเรียน ฯ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปะ ผู้เชี่ยวชาญทางการเขียนบทวิทยุ ครูผู้สอนศิลปศึกษา ฯลฯ ซึ่งคณะกรรมการ ฯ จะร่วมกันพิจารณากำหนดเนื้อหาของบทเรียนแต่ละบท แล้วมอบหมายให้ผู้ที่มีความถนัดในเนื้อหานั้นๆ รับผิดชอบเนื้อหาอย่างละเอียด แล้วจึงนำมามอบให้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางการเขียนบทวิทยุเขียนรายการ โดยบรรจุเนื้อหาเหล่านั้นลง หลังจากนั้นจะนำบทเรียนนี้มาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ทั้งในแง่ของการเป็นบทเรียนที่จะดึงความสนใจของผู้เรียนไว้ได้ และในแง่ของเนื้อหาวิชาศิลปะ ต่อจากนั้นจึงจะนำบทเรียนนี้ไปบันทึกเสียง เมื่อบันทึกเสียงเสร็จแล้วจะมีการสุ่มเลือกรายการที่บันทึกเสียงในแต่ละคราวไปทดลองใช้ (try out) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของรายการและหาข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำมาแก้ไข ก่อนที่จะนำรายการดังกล่าวไปออกอากาศ รูปแบบของรายการมีหลายลักษณะ เช่น เป็นนิทาน บทละคร การสัมภาษณ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดทำคู่มือการสอน สำหรับแจกจ่ายไปยังโรงเรียนต่าง ๆ เพื่อชี้แจงขั้นตอนการใช้รายการวิทยุโรงเรียนและเพื่อให้ครูผู้สอนได้ทราบจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมของรายการแต่ละรายการ รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ที่ครูจะต้องจัดเตรียมหรือบอกให้นักเรียนจัดเตรียมมาในเวลาเรียน ส่วนเวลาออกอากาศรายการนั้น ดำเนินตามตารางออกอากาศ ที่ได้แจกจ่ายไปยังโรงเรียนต่างๆ ตั้งแต่ก่อนเปิดภาคเรียนของทุกปีการศึกษา

ในปีการศึกษา 2531 ได้มีการแยกระดับการรับฟังรายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา โดยแยกชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 6 ออกจากกัน ซึ่งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาก็ได้ผลิตรายการชิ้นใหม่ สำหรับแต่ละชั้น จำนวนรายการที่ออกอากาศ ปีการศึกษาละ 16 รายการต่อชั้น

อนึ่ง การใช้รายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาประกอบการสอนนั้น มีขั้นตอนที่ครบ กระบวนการของการเรียนรู้ คือ มีทั้งกิจกรรมก่อนการฟังรายการ ขณะฟังรายการ และหลังจาก ฟังรายการจบแล้ว ซึ่งการทำกิจกรรม หรือการที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอนซึ่งเป็นการเรียนแบบ सक्रिय (active learning) นั้นเป็นวิธีการสอนที่เป็นที่ยอมรับกันว่าได้ผลมากกว่า การเรียนแบบอกระย (passive learning) อีกทั้งในการจัดทำรายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา นี้มีจุดประสงค์หลักในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ คณะผู้จัดทำตระหนักดีว่าสิ่ง สำคัญที่มีค่าซึ่งควรจะมอบให้แก่ผู้เรียน คือ " ความคิด " ดังนั้นจึงผลิตรายการในลักษณะที่จะ จุดความคิดให้แก่ผู้เรียน ให้นำไปคิดต่ออย่างอิสระ ให้ได้ตัดสินใจ ได้ทดลองปฏิบัติ และ แก้ ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้ฝึกทำสิ่งเหล่านี้อยู่เสมอๆ จะเป็นหนทางในการพัฒนาให้มี ความ คิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

นับแต่รายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาได้ออกอากาศมาจนถึงบัดนี้ ได้ออกอากาศติดต่อกันมาเป็นปีที่สิบแล้ว ได้มีการติดตามประเมินผลการใช้รายการแต่เพียงในแง่ปัญหาของการใช้ ขอบกพร่องของรายการ ซึ่งทางหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ได้นำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงแก้ไข แต่ ยังไม่มีการประเมินผลในแง่ของการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยในฐานะที่มีส่วนในการ จัดทำรายการดังกล่าวมาตั้งแต่แรกเริ่ม จึงเห็นว่า น่าจะได้มีการศึกษาประสิทธิภาพของรายการ วิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาในด้านนี้ เนื่องจากการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนนับเป็น จุดประสงค์หลักของรายการทุกรายการ และการจัดทำรายการวิทยุโรงเรียนยังคงต้องมีการ ปรับปรุงและพัฒนาต่อไปอีก จะได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ในการปรับปรุงรายการให้มีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ักเรียน อันเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาประชากรของ ชาติให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์สูง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้วิทยุโรงเรียน ไม่พบงานวิจัยที่ ศึกษาด้านความสัมพันธ์ของรายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา กับความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดย ตรง แต่มีการศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้วิทยุโรงเรียนวิชาต่าง ๆ เปรียบเทียบ กับการสอนแบบปกติ ซึ่งโดยมากเป็นงานวิจัยในยุคแรกๆ ของการนำวิทยุมาใช้ในการเรียนการ

สอน ดังต่อไปนี้

ไมล์ (Miles, 1940) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างการสอนโดยใช้วิทยุกับการสอนปกติ ผลปรากฏว่า การสอนโดยใช้วิทยุทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าการสอนตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สถาบันวิจัยทางวัฒนธรรมของสถานีวิทยุโทรทัศน์ NHK ประเทศญี่ปุ่น (NHK Radio Television Cultural Research Institute, Japan, 1956) ได้วิจัยเรื่องผลของการใช้รายการวิทยุโรงเรียนสอนดนตรี ประชากรเป็นนักเรียนชั้น 3 และชั้น 5 ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ใช้รายการวิทยุโรงเรียนทั้งสองชั้นได้คะแนนโดยเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้วิทยุโรงเรียน

ลัมเลย์ (Lumley, 1971) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวัดผลการใช้วิทยุในโรงเรียน ได้สรุปไว้ว่า การใช้วิทยุสอนภาษาต่างประเทศในโรงเรียนชนบท จะได้ผลดีกว่าการสอนภาษาต่างประเทศแบบชั้นเรียนปกติ

จามิสันและคณะ (Jamison and others, 1981) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนเกรด 1 ระหว่างเรียนจากหนังสือเรียน เรียนจากวิทยุ และการสอนปกติในประเทศนิการากัว ผลปรากฏว่านักเรียนที่เรียนจากวิทยุมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนจากหนังสือและการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การใช้วิทยุโรงเรียนในการสอนจะทำให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบปกติ ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาวิชาในหมวด วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา และดนตรี ซึ่งแสดงว่า การใช้วิทยุในการสอนสามารถกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มศักยภาพในการเรียนหลาย ๆ กลุ่มประสบการณ์

แม้จะไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาการใช้วิทยุโรงเรียนวิชาศิลปศึกษาโดยตรง แต่ก็พอที่จะเทียบเคียงได้จากผลการวิจัยในวิชาอื่น ๆ เนื่องจากศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และมีลักษณะเป็นวิชาที่ไม่ได้อาศัยการท่องจำ เช่นเดียวกับวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และดนตรี การใช้วิทยุโรงเรียนในการสอนวิชาศิลปศึกษาจึงน่าจะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเช่นกัน ส่วนในด้านความคิดสร้างสรรค์นั้น เนื่องจากรายการวิทยุโรงเรียนมีลักษณะที่เอื้อใน

ด้านนี้ดังกล่าวแล้วข้างต้น เมื่อการใช้รายการวิทยุโรงเรียนสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มศักยภาพ จึงน่าจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ด้วยในขณะเดียวกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้รายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานของการวิจัย

การใช้รายการวิทยุโรงเรียนในการสอนศิลปศึกษา ทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชาย 54 คน หญิง 46 คนจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่พระฟาติมา กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2534
2. ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาทดลอง 12 คาบ เป็นเวลา 4 สัปดาห์
3. เนื้อหาที่นำมาใช้ทดลองเป็นเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตามหัวข้อต่อไปนี้
 - 3.1 การเขียนภาพและระบายสี
 - 3.2 การปั้นและการแกะสลัก
 - 3.3 การพิมพ์
 - 3.4 งานสร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่างๆ
4. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ตามแนวคิดของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967: 61-64) เฉพาะความคิดอเนกนัย (divergent thinking) 3 ด้านคือ

ความคิดแคล่วคล่อง (fluency) ความคิดริเริ่ม (originality) และ ความคิดละเอียดลออ (elaboration)

ตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ การสอนศิลปะศึกษาด้วยรายการวิทยุโรงเรียน
2. ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์

ค่าจำกัดความที่ใช้

1. ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดได้หลายทิศหลายทาง (divergent thinking) โดยใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานในการคิด ประกอบด้วยลักษณะความคิด 3 ลักษณะคือ

- 1.1 ความคิดแคล่วคล่อง (fluency) หมายถึง ความสามารถในการคิดได้อย่างรวดเร็ว คิดคำตอบของปัญหาได้มากในเวลาอันจำกัด
- 1.2 ความคิดริเริ่ม (originality) หมายถึง ความคิดที่แปลกใหม่ แตกต่างจากคนอื่น ไม่ซ้ำใครในกลุ่ม
- 1.3 ความคิดละเอียดลออ (elaboration) หมายถึง ความสามารถในการให้รายละเอียดของคำตอบได้มากและชัดเจน

2. การใช้รายการวิทยุโรงเรียนศิลปะศึกษา หมายถึง การใช้รายการวิทยุโรงเรียนศิลปะศึกษาประกอบการสอนวิชาศิลปะศึกษา โดยครูผู้สอนดำเนินตามขั้นตอนวิธีใช้อย่างถูกต้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก. ของ ดร. อี พอล ทอร์แรนซ์ (Torrance Test of Creative Thinking,

Figural Form A.) ซึ่ง ดร.อารี รังสินันท์ ได้ให้นักภาษาศาสตร์แปลแบบทดสอบนี้ให้กรรมการฝึกหัดครุณาไปใช้ในการวิจัย เรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทยในระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษา แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบชนิดใช้ภาพ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ

- กิจกรรมที่ 1 เป็นการสร้างภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นกระดาษสี่รูปไข่
จำนวน 1 ภาพ
- กิจกรรมที่ 2 เป็นการต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นเส้นในลักษณะต่างๆ
จำนวน 10 ภาพ
- กิจกรรมที่ 3 เป็นการต่อเติมภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดให้เป็นเส้นคู่ขนานลักษณะ
ต่างๆ จำนวน 30 ภาพ

กิจกรรมแต่ละกิจกรรมใช้เวลาทดสอบ 10 นาที

2. รายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีเนื้อหาตรงตาม
ที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย จำนวน 4 รายการ นำมาบันทึกลงเทป เพื่อใช้ในการสอน

3. คู่มือการสอนวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สำหรับใช้เตรียมการ
สอนตามรายการในข้อ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
 - 2.1 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
 - 2.2 คัดเลือกรายการวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีเนื้อหาตรงตาม
ตามที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัยจำนวน 4 รายการ นำมาบันทึกลงเทป
 - 2.3 คู่มือการสอนวิทยุโรงเรียนศิลปศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 - 2.4 สื่อการสอนและสื่อการเรียนสำหรับการทดลอง
3. ทดลองเครื่องมือ (2.1) เพื่อทราบวิธีดำเนินการและศึกษาปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
4. สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแม่พระฟาติมา
กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีสุ่มอย่างง่ายจำนวน 2 ห้องเรียน

5. ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนเรียน (pre-test) แล้วดำเนินการสอนด้วยบทเรียนวิทยุโรงเรียน โดยใช้เวลา 4 สัปดาห์

6. ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างหลังการเรียน (post-test) ด้วยแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ชุดเดียวกัน

7. วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลจากแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ก่อน และหลังการทดลองมาทดสอบค่าที (t-test) เพื่อศึกษาผลของการใช้รายการวิทยุโรงเรียนที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์

8. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์กับการเรียนศิลปศึกษา ด้วยรายการวิทยุโรงเรียน

2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงรายการวิทยุโรงเรียน ในด้านส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียน ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

3. เป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนศิลปศึกษา ในด้านส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้นักเรียน

4. เป็นแนวทางสำหรับการวิจัยในทำนองเดียวกันนี้ เพื่อค้นหาความรู้ใหม่ๆ อันจะส่งเสริมพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเยาวชนไทย เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญของชาติสืบไป